



Datum

2018-01-26

Diariernr (åberopas)

A495.504/2017

Saknr

000

Er referens

Ju2017/07896/Å

Polismyndigheten

Justitiedepartementet  
103 33 Stockholm

## Remiss av delbetänkandet Datalagring - brottsbekämpning och integritet (SOU 2017:75)

Betänkandet grundar sig i de frågor som uppkommit efter EU-domstolens avgörande i det så kallade Tele2-målet<sup>1</sup>. EU-domstolen synes ha uppfattat att den svenska lagringsskyldigheten enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (nedan LEK) omfattar samtliga kommunikationsmedel och teletrafikuppgifter. En sådan utgångspunkt är emellertid inte korrekt eftersom lagringsskyldigheten redan är begränsad och endast innefattar delar av möjligt tillgängliga uppgifter. En viktig utgångspunkt är därför, som utredaren också anger (avsnittet 12.4.2), att bedöma vad EU-domstolen kommit fram till mot bakgrund av den bakgrundsinformation som EU-domstolen givits när förhandsavgörandet begärdes. Huruvida förhandsavgörandet hade resulterat i mindre långtgående krav på begränsningar i lagringsskyldigheten om EU-domstolen haft mer precis information om svensk rätt att utgå ifrån är förstås en öppen fråga. Enligt Polismyndigheten finns det goda skäl att anta att så är fallet. Det vore av detta skäl olyckligt om det skulle införas allt för långtgående begränsningar av lagringsskyldigheten.

Inhämtning och analys av trafik- och lokaliseringssuppgifter är ett absolut nödvändigt verktyg för att effektivt kunna förebygga och bekämpa allvarlig brottslighet, inklusive brottslighet kopplad till nationell säkerhet. Polismyndighetens uppfattning är att den lagringsskyldighet av sådana uppgifter som följer av LEK i den nuvarande lydelsen utgör en miniminivå och är en nödvändig förutsättning för att upprätthålla dessa brottsbekämpningsförmågor. Det är vidare Polismyndighetens uppfattning att LEK väl fyller behovet av att skydda den enskildes integritet i förhållande till intresset av att effektivt kunna förebygga och utreda brott.

Varje inskränkning av de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till trafik- och lokaliseringssuppgifter kommer att medföra försämrade möjligheter att förhindra och utreda allvarlig brottslighet. För att det ska vara motiverat med sådana begränsningar krävs därför mycket tungt vägande skäl. Det är Polis-

<sup>1</sup> EU-domstolens förhandsavgörande av den 21 december 2016 i de förenade målen C-203/15 och C-698/15.

myndighetens samlade bedömning att det inte är motiverat med några ytterligare begränsningar av lagringsskyldigheten, eftersom det allvarligt skulle försämra möjligheterna att förhindra, utreda och lagföra allvarlig brottslighet.

Trafik- och lokaliseringssuppgifter används i merparten av utredningar av allvarlig brottslighet och är ofta en förutsättning för att komma framåt i och att kunna slutföra utredningar. Uppgifterna utgör många gånger en viktig startpunkt för en utredning och ger även möjlighet att kunna placera en gärningsman vid en viss plats och tidpunkt vilket är oundgängligt särskilt i utredningar där det är svårt att få vittnen att träda fram och lämna uppgifter. Trafik- och lokaliseringssuppgifter kan normalt inte heller bytas ut eller ersättas med någon annan uppgift som för med sig samma resultat eller informationsvärde vilket även utredaren exemplifierar (avsnittet 7.2) med att det i princip inte går att ersätta inhämtning av trafik- och lokaliseringssuppgifter med fysisk spaning. Uppgifterna är lika viktiga i underrättelsestadiet där man genom dessa kan förebygga brott.

Lagringsskyldigheten för trafik- och lokaliseringssuppgifter har skapats för att garantera en miniminivå för att de specificerade uppgifterna ska finnas tillgängliga vid ett eventuellt användande av hemliga tvångsmedel. Om lagringsskyldigheten begränsas innebär det att de brottsbekämpande myndigheterna har att förlita sig till att de för hemliga tvångsmedel efterfrågade uppgifterna finns bevarade hos respektive teleoperatör för dennes egna behov. Dessa teleoperatörens behov kan exempelvis vara för kundfakturerings eller hantering av bedrägeriproblem. Behoven kan se olika ut hos olika teleoperatörer beroende på hur dessa satt upp sina system. Att inte ha en garanterad tillgång till uppgifterna och att tillgången varierar mellan teleoperatörerna kommer i många fall få allvarliga följdverkningar för möjligheterna att förebygga och klara upp allvarlig brottslighet.

Utredaren anger (avsnittet 12.3) att om de brottsbekämpande myndigheterna inte skulle ha tillgång till adekvata utredningsverktyg i den elektroniska miljön så skulle grova brott i vissa fall vara omöjliga att klara upp och brottsoffer i motsvarande omfattning vara skyddslösa. Vissa brott skulle i praktiken bli straffria och många målsägande skulle aldrig kunna få upprättelse. Vidare anges att staten har en skyldighet att skydda enskildas privatliv och personliga integritet mot intrång som begås av andra enskilda och, om intrång görs, se till att brotten utreds. Denna skyldighet blir utan nuvarande datalagring svårare att leva upp till.

Att undanta vissa uppgifter från lagring och att göra skillnad på under vilken tid olika uppgifter ska lagras riskerar att försvåra eller göra det omöjligt att rekonstruera en trafikväg som passerat flera olika teleoperatörer eller teletrafikslag. Görs det skillnad (avsnittet 12.6) mellan fast och mobil telefon respektive mellan fasta och mobila nätanslutningspunkter riskerar det att föra med sig inte bara svårigheten att rekonstruera en trafikväg utan även att kunna knyta en person till en viss plats eller ett visst område vid en viss tid. Detta kan ha stor betydelse både som bevisning för ett visst påstående men även för att fria någon från en misstanke om brott.

Förslaget (avsnittet 12.6.4) innebär att IP-adresser ska lagras för internetåtkomst men inte för telefoni- eller meddelandetjänst. Vidare föreslås (avsnittet 12.6.3) att trafikuppgifter inte ska lagras för fast telefoni inkluderande IP-telefoni. En sådan bestämmelse riskerar på motsvarande sätt som ovan att försvåra eller omöjliggöra rekonstruerande av en trafikväg. I sammanhanget är det av vikt att beakta att IP-telefoni kan användas från såväl fast som mobil telefon.

Polismyndigheten välkomnar klargörandet (avsnittet 6.2.1) att en IP-adress är en abonnemangsuppgift, härigenom klaras tidigare oklarheter och delade uppfattningar ut. Även förslaget (avsnittet 12.6.4) att slutanvändare ska kunna identifieras vid användande av så kallad NAT-teknik, vilket motverkar den anonymisering som användande av NAT-teknik för med sig, välkomnas.

Likaså välkomnar Polismyndigheten (avsnitt 12.6.3) accentueringen av bristen i lagstiftningen att lagringsskyldigheten inte omfattar lokaliseringssuppgifter vid meddelandehantering såsom sms. Sådana uppgifter är lika viktiga som motsvarande uppgifter vid telefonitjänster.

Polismyndigheten har ingen erinran mot att beslutsfattande enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (avsnittet 12.8.4) läggs hos annan myndighet. Däremot finns det skäl att överväga om åklagare är den lämpligaste funktionen eftersom åklagare i dag inte sysslar med underrättelseverksamhet. Det bör därför, om förslaget genomförs, säkerställas att åklagare har tillräcklig kunskap för att skydda underrättelseuppgifter och även att en systematik finns för att hålla underrättelseuppgifter skilda från förundersökningsmaterial. Även om beslutsfattandet flyttas från Polismyndigheten innebär det inte per automatik att myndighetens kostnader minskar på sätt som beskrivs i konsekvensanalysen (avsnittet 13.1.3). Snarare torde nya moment som beredning av underlag, föredragning etcetera i förhållande till en ny beslutande myndighet tillkomma.

Polismyndigheter ansluter sig avslutningsvis i delar som inte berörts ovan till det särskilda yttrande (s. 330ff) som givits till utredningen av bland andra Polismyndighetens representanter.

Rikspolischefen Dan Eliasson har beslutat detta yttrande efter föredragning av juristen Pär Runemar. I den slutliga handläggningen har juristen Tony Back deltagit.

**POLISMYNDIGHETEN**

Dan Eliasson

Pär Runemar

**Kopia till:**

Justitiedepartementet, PO  
Rikspolischefens kansli  
Arbetsstagarorganisationerna